

Kopja Informali ta' Sentenza

QORTI TA' L-APPELL

**S.T.O. PRIM IMHALLEF
VINCENT DE GAETANO**

**ONOR. IMHALLEF
ALBERT J. MAGRI**

**ONOR. IMHALLEF
TONIO MALLIA**

Seduta tat-28 ta' Mejju, 2010

Appell Civili Numru. 1538/2001/1

Frank P. Borg Limited

v.

Joseph Camilleri

Il-Qorti:

Rat ic-citazzjoni pprezentata mis-socjeta` attrici fis-17 ta' Settembru 2001 li taqra hekk:

“Peress illi s-socjeta` attrici bieghet u kkonsenjat lill-konvenut merci ghall-valur ta' sebgha u ghoxrin elf, mitejn u sebgha u sebghin Lira Maltin u sbatax-il centezmu

Pagna 1 minn 8

Qrati tal-Gustizzja

(Lm27,277.17) (Dok A), oltre l-imghaxijiet legali u ghalkemm dan l-ammont intalab kemm-il darba minghand il-konvenut baqa' ma hallasx;

“Peress illi l-ammont huwa cert likwidu u dovut u fil-fehma tal-attur nomine il-konvenut m'ghandux eccezzjonijiet x'jaghti ghat-talba li qed issirli;

“Jghid il-konvenut ghaliex:

“1. tghaddi biex tiddeciedi fuq it-talba tal-attur nomine bid-dispensa tas-smiegh ghat-termini tal-Artikolu 167 ta' Kodici ta' Organizazzjoni u Procedura Civili.

“2. tikkundanna lill-konvenut ihallas lill-attur is-somma sebgha u ghoxrin elf, mitejn u sebgha u sebghin Lira Maltin u sbatax-il centezmu (Lm27,277.17) ammont minnu dovut ghar-ragunijiet hawn fuq imsemmija.

“Bl-ispejjez tal-presenti u l-konvenut li huwa ngunt ghas-subizzjoni.”

Rat id-digriet moghti mill-Prim Awla tal-Qorti Civili fis-16 ta' Novembru 2001, li in forza tieghu wara li l-Qorti ddikjarat li kienet tal-fehma li l-konvenut kellu almenu *prima facie* eccezzjonijiet x'jaghti, akkordatlu l-fakkolta` li jressaq in-nota tal-eccezzjonijiet tieghu kif trid il-ligi;

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-konvenut li in forza taghha eccepixxa illi:

“1. Illi qabel xejn is-socjeta` attrici ghandha taghmel il-prova tal-bejgh u konsenja lill-eccipjent tal-merci fl-ammont ta' Lm42,277.17c ghall-perjodu mis-6 ta' Mejju 1999 sat-30 ta' Gunju 2001 skond l-*istatement* Dok. “A” minnha esebit.

“2. Illi bla pregudizzju ghall-premess l-ammont mitlub mhux dovut peress illi wara li jittiehed in konsiderazzjoni, il-pagamenti effettwati mill-eccipjent fl-istess perjodu msemmi ghandu jirrizulta somma ferm inferjuri kif gia` jidher mill-prospett u rendikont ta' pagamenti esebiti mill-eccipjent bhala Dok. “A”, “B”, u “C”

fil-5 ta' Novembru 2001 u kif ghandu jirrizulta ahjar waqt it-trattazzjoni tal-kawza.

“3. Illi fi kwalunkwe kaz u wkoll bla pregudizzju ghas-suespost, l-eccipjent ma ghandux ibati l-ebda spejjez ta' din il-kawza meta huwa gie mharrek minghajr verifika ta' kontijiet u bla interpellazzjoni għall-hlas.

“4. Salvi eccezzjonijiet ohra permessi mil-ligi.”

Rat li stante n-natura teknika tal-kaz, l-ewwel Qorti dehrilha li kellha tahtar perit komputista sabiex jassistiha fl-ezami tad-dokumenti li esebew il-partijiet in sosten tal-kawza tagħhom; il-perit komputista pprezenta r-rapport tieghu fit-18 ta' Ottubru 2005;

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet ulterjuri li ressaq il-konvenut fl-10 ta' Jannar 2007 li in forza tagħha eccepixxa illi:

“1. Illi t-talba tas-socjeta` attrici hija preskritta bid-dekors ta' hames (5) snin skond l-Artikolu 2156(f) tal-Kodici Civili (Kap. 16 tal-Ligijiet ta' Malta).”

Rat is-sentenza mogħtija mill-Prim Awla tal-Qorti Civili fit-30 ta' April 2008 li in forza tagħha cahdet l-eccezzjonijiet tal-konvenut u kkundannatu jhallas lis-socjeta` attrici s-somma ta' €63,538.71, flimkien ma' l-imghaxijiet u l-ispejjez mitluba fic-citazzjoni;

Dik il-Qorti tat is-sentenza tagħha wara li għamlet is-segwenti konsiderazzjonijiet:

“Il-perit, wara li qies id-dokumenti prodotti mill-partijiet u għamel verifika għaqlija tal-kontijiet, sab illi matul iż-żmien rilevanti għall-għanijiet tal-kawza l-attrici kienet bigħet lill-konvenut merkanzija li tiswa ħamsa u erbgħin elf, mitejn u sebgħa u sebgħin Lira u sbatax-il centeżmu (Lm45,277.17) u illi l-konvenut ħallas tmienja u tletin elf u mitt Lira (Lm38,100) li minnhom tmintax-il elf Lira (Lm18,000) huma imputabbli għall-konsenji li għalihom qiegħed jintalab ħlas, u hekk jifdal bilanċ favur l-attrici ta' sebgħa u għoxrin elf, mitejn u sebgħa u sebgħin Lira u

Kopja Informali ta' Sentenza

sbatax-il ċenteżmu (Lm27,277.17), daqskemm qiegħda titlob l-attriċi.

“Wara li qieset ir-rapport tal-espert, ix-xhieda u l-osservazzjonijiet li għamlu l-partijiet il-Qorti hija tal-fehma illi għandha toqgħod fuq il-konkluzjonijiet tal-espert billi ma tressqet ebda raġuni valida li twaqqa' dawk il-konkluzjonijiet.”

Rat ir-rikors tal-appell tal-konvenut li in forza tiegħu, ghar-ragunijiet minnu premissi, talab li din il-Qorti jogħgobha:

“.....tirrifirma s-sentenza appellata mogħtija mill-Prim Awla tal-Qorti Civili fit-30 ta' April 2008 fil-kawza fl-istess ismijiet premissi billi tikkonfermaha in kwantu tikkundanna lill-esponent appellant ihallas lis-socjeta` attrici appellata limitatament fis-somma ta' €7,201.56c (Lm3,091.63c) u tirrevokaha għall-kumplament, bl-ispejjez taz-zewg istanzi kontra s-socjeta` attrici appellata.”

Rat ir-risposta tas-socjeta` attrici li in forza tagħha, ghar-ragunijiet minnha premissi, issottomettiet illi l-appell għandu jigi michud u għandha tigi konfermata s-sentenza tal-prim istanza bl-ispejjez taz-zewg istanzi kontra l-konvenut appellant;

Semgħet lid-difensuri tal-partijiet fl-udjenza tal-4 ta' Mejju 2010;

Rat l-atti kollha tal-kawza u d-dokumenti esebiti;

Ikkunsidrat:

Illi, fil-qosor, jirrizulta li l-partijiet kellhom relazzjoni kummercjali twila, fejn il-konvenut kien jixtri mingħand is-socjeta` attrici varjeta` ta' frott li wara kien ibiegh fis-suq lill-konsumatur. Għall-ewwel il-kontijiet kienu jinzammu manwalment; il-konvenut jagħmel ordni, is-socjeta` attrici tohrog l-ordni li kienet tintbagħat lill-konvenut mis-*salesman* tas-socjeta` attrici, certu Edwin Mifsud, li kien jirrelata lura bil-konsenja li jkun għamel u b'xi pagament li jkun sar. F'Ottubru tal-1997, is-socjeta` attrici qalbet għal

sistema komputerizzata, u l-bejgh u l-hlasijiet bdew jigu mdahla fis-sistema b'mod regolari. Is-socjeta` attrici kienet ta' spiss tibghat *statement* lill-konvenut bl-ammont dovut, u l-bejgh *on credit* waqaf meta l-konvenut tella' kont ta' 'l fuq minn Lm27,000 u ma tax indikazzjoni kif kien se jhallas.

Il-konvenut ma kkontestax li ghandu jaghti xi flus lis-socjeta` attrici, izda stqarr li s-somma kienet anqas minn dik mitluba.

L-ewwel Qorti, kif inghad, hatret perit komputista biex jezamina d-diversi dokumenti li esebew il-partijiet, u partikolarment, biex jezamina l-allegazzjoni tal-konvenut li kien ghamel diversi hlasijiet akkont li s-socjeta` attrici ma kkreditux bihom. Il-perit tekniku, wara li ghamel il-verifiki li kellu jaghmel, accetta t-tezi attrici, u l-ewwel Qorti, wara li ezaminat l-atti, osservat li setghet tistrieħ fuq ir-rapport peritali, u allura ghaddiet ghas-sentenza in adegzjoni tat-talbiet attrici.

Il-konvenut appella mis-sentenza u ressaq diversi aggravji. Apparti dawk fil-meritu, il-konvenut issollewa n-nullita` tas-sentenza tal-ewwel Qorti a bazi ta' zewg cirkostanzi, u cioe` (i) li l-istess mhux motivata, u (ii) li ma ddecidietx, lanqas b'kap separat, l-eccezzjoni ulterjuri ta' preskrizzjoni minnu sollevata. Din il-Qorti sejra, fl-ewwel lok, titratta dawn l-aggravji ta' natura procedurali.

Dwar l-ewwel aggravju, din il-Qorti ma taqbilx li s-sentenza tal-ewwel Qorti hi nieqsa mir-ragunament li jwassal ghad-decizjoni taghha. Hi osservat li, mill-provi prodotti – u relazzjoni peritali hija dejjem prova li l-Qorti ghandha tiehu in konsiderazzjoni – jirrizulta li s-socjeta` attrici bieghet merkanzija ta' valur ta' Lm45,277.17, u illi l-konvenut hallas biss is-somma ta' Lm18,000 akkont, u, ghalhekk fadal bilanc ta' Lm27,277.17 dovut lis-socjeta` attrici. B'dan il-mod wiegbet għall-eccezzjonijiet sollevati mill-konvenut, fis-sens, li hi kienet sodisafatta li s-socjeta` attrici ghamlet il-bejgh indikat minnha, u li l-konvenut ma uriex li hu ghamel xi hlasijiet aktar minn dawk akkreditati lilu. Għal fini tal-kawza kif impostata mis-socjeta` attrici u

kkontestata mill-konvenut, ma kienx hemm ghalfejn jinghad aktar minn dak li ntqal. Ghalkemm il-motivazzjoni f'sentenza hi ta' essenza, ghall-gudizzju, kif intqal minn din il-Qorti, Sede Inferjuri, fil-kawza **Mercieca v. Water Services Corporation**, deciza fis-27 ta' Frar 2009, "*mhux necessarju li l-motivazzjoni tkun wahda bilfors elaborata, u tista', anzi tkun wahda skematika, basta li minnha tkun tista' tigi individwata r-raguni li titqiegħed għab-bazi tad-decizzjoni.*" F'dan il-kaz, kif ġia` intwera, ir-raguni tad-decizzjoni tal-ewwel Qorti hija wahda cara u bbazata fuq il-provi, u għalhekk ma hemmx lok li tithassar is-sentenza.

Għar-rigward tat-tieni aggravju, hu veru li skond l-Artikolu 730 tal-Kodici ta' Organizzazzjoni u Procedura Civili, eccezzjoni ta' preskrizzjoni għandha tigi deciza b'kap separat għaliha, qabel, jew flimkien mas-sentenza fil-meritu. F'dan il-kaz, hu car li l-ewwel Qorti ma ddecidietx b'mod espress l-eccezzjoni ulterjuri tal-preskrizzjoni kif sollevata mill-konvenut. F'kaz bħal dan, bħala regola, is-sentenza għandha tigi dikjarata nulla, peress li tkun qed tippregudika l-jedd tal-konvenut ta' smiegh xieraq (ara **Debono et v. Apap et**, deciza minn din il-Qorti fit-3 ta' Ottubru 2008). F'dan il-kaz, però, hemm cirkostanza partikolari li timmilita kontra t-thassir tas-sentenza tal-ewwel Qorti. Bit-tieni eccezzjoni tiegħu, il-konvenut ammetta li huwa debitur tas-socjeta` attrici, u kkontesta biss l-ammont tas-somma dovuta. Dan ifisser, skond il-gurisprudenza kostanti, li l-konvenut irrinunzja għal kull eccezzjoni ta' preskrizzjoni, u ma setax, allura, fi stadju ulterjuri jecepixxi d-dekadenza tal-azzjoni attrici minhabba l-preskrizzjoni (ara **Calleja et v. Barbara et** deciza minn din il-Qorti Sede Inferjuri fis-26 ta' Marzu 2010; **Fibermar Co. Ltd v. Camilleri** deciza mill-istess Qorti fit-12 ta' Gunju 2009; **Guillaumier v. Cassar Aveta** deciza minn din il-Qorti fid-9 ta' Dicembru 1998, u **Vella v. Cefai**, deciza wkoll minn din il-Qorti fil-5 ta' Ottubru 2001).

La darba l-konvenut irrinunzja għall-preskrizzjoni, ma kien hemm ebda eccezzjoni x'tigi deciza b'kap separat fit-termini tal-Artikolu 730 tal-Kodici imsemmi. Min jammetti li hu debitur, izda jkkontesta l-*quantum*, ma jstax wara jissoleva eccezzjoni li t-talba għal hlas hija preskritta u la darba eccezzjoni simili kienet improponibbli (u dan hu

hekk minghajr htiega ta' apprezzament ta' provi) ma kienx hemm ghalfejn li l-istess tigi deciza f'kap separat.

Fil-fatt fil-kawza **Korporazzjoni ghas-Servizzi tal-Ilma v. Quattromani** deciza minn din il-Qorti, Sede Inferjuri fid-19 ta' Mejju 2004 intqal b'mod car li *“hija dottrina komunament accettata illi r-rinunzja ghall-preskrizzjoni hija manifestazzjoni unilaterali tal-volonta` inekwivokabbli tal-konvenut debitur li jabdika ghall-effetti tal-preskrizzjoni u li ma jridx japprofitta ruhu mill-preskrizzjoni kompjuta.”*

Dwar il-meritu, il-konvenut ressaq zewg aggravji. Fl-ewwel lok, jallega li s-socjeta` attrici ma ppruvatx li saret il-konsenja tal-kwantita` ta' frott minnha indikat, u dan peress li certi konsenji mhux korroborati b'*delivery note* debitament iffirmata mill-konvenut, jew bil-firma tieghu fuq l-*invoices* relattivi. Il-prova tal-konsenja, pero`, mhux bilfors issir bil-firma tar-ricevitur fuq l-*invoice*, u tista' ssir bi kwalunkwe mod permess bil-ligi. F'dan il-kaz mhux biss hemm ix-xhieda tas-*salesman* tas-socjeta` attrici, izda fir-rapport tieghu, il-perit komputista qal li hu vverifika l-*invoices* kollha li gew ipprezentati mis-socjeta` attrici, u sab li dawn kienu in regola: *“no errors were reported during this verification process”*. Hu, anzi, sab zbalji fl-*inputs* li kien jaghmel il-konvenut fir-*records* tieghu. Bhall-ewwel Qorti, din il-Qorti tara li hi sodisfatta bil-prova li saret tal-konsenji, ikkunsidrat ukoll ir-regolarita` u frekwenza tal-*invoices*, fid-dawl tal-fatt li l-konvenut qatt ma qal li kien ghamel zmien li ma kienx ibiegh frott u allura ma kienx jixtri.

Il-konvenut ressaq aggravju iehor fis-sens li certi hlasijiet maghmula minnu ma gewx ikkunsidrati mis-socjeta` attrici. Anke fuq din l-allegazzjoni, il-perit komputista rrelata li l-konvenut m'ghandux ragun. Dan irrelata li, fil-fatt, ma kienx hemm differenzi bejn l-*statements* rispettivi tal-partijiet, hlief fil-mod kif il-hlasijiet kienu jigu allokati. Hu kkonkluda li l-process ta' allokazjoni li kienet tuza s-socjeta` attrici kien korrett, u l-hlasijiet kollha li l-konvenut wera li ghamel gew fil-fatt ikkunsidrati mis-socjeta` attrici. Wara l-prezentata tar-rapport peritali, il-konvenut qal li ghamel xi hlasijiet ohra fi flus kontanti. Is-*salesman* Edwin

Kopja Informali ta' Sentenza

Mifsud cahad b'mod kategoriku li l-konvenut qatt ghamel pagament fi flus kontanti. Din il-Qorti ma jidhrilhiex li ghandha taghti kredibilita` lill-konvenut, meta tqis li filwaqt li kienu qed isiru l-verifiki mill-perit komputista, huwa qatt ma allega li ghamel xi pagament b'mod iehor jekk mhux b'*cheque*. Lanqas ma hi verosimili li wiehed jghaddi Lm2,100 fi flus kontanti, ma jitlobx ircevuta u ma jipprezentax lill-perit komputista notament li qal li ghamel f'dan is-sens dak iz-zmien.

Fil-kuntest ta' dawn l-aggravji, din il-Qorti trid tirrimarka li jirrizulta mill-provi li l-konvenut, fl-ahhar zminijiet, kien jircievi *statements* indikanti l-flus li kellu jaghti, izda ma jidhirx li qatt ikkontesta l-istess *statements* jew xi *entry* partikolari, anzi, skond is-*salesman*, kull meta hu kien jitolbu hlas, il-konvenut kien wiegeb billi jitolbu jaghtih ftit cans.

Meta l-konvenut ma oggezzjonax ghall-ammonti mitluba, rinfaccjat kif kien b'*statements* indikanti d-debitu dejjem jikber tieghu, ftit jista' jinghata affidament meta jipprova jqajjem oggezzjonijiet biss fl-istadju li ssirlu talba gudizzjarja ghal hlas.

Ghaldaqstant, ghar-ragunijiet premessi, tiddisponi mill-appell interpost mill-konvenut billi tichad l-istess u tikkonferma s-sentenza tal-ewwel Qorti, bl-ispejjez taz-zewg istanzi jithallsu mill-konvenut appellant.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----